

PRESSENS
FAGLIGE UTVALG

PFU-SAK NR. 115/17

KLAGER: Nesodden SV ved lokallagsleder Sonia Elizabeth Arisland og gruppeleder Christian Hintze Holm

PUBLIKASJON: Akershus Amtstidende

PUBLISERINGSDATO: 29.03., 04. og 11.04.2017

STOFFOMRÅDE: Forvaltning/politikk

SJANGER: Nyhets-/lederartikkel

SØKERSTIKKORD: Kildekritikk og kontroll av opplysninger, premiss, saklighet og omtanke, sitatbruk, dekning for titler, polemisk replikk

REGISTRERT: 22.05.2017

BEHANDLET I PFU: 31.10.2017

BEHANDLINGSTID: 159 dager

KLAGEGRUPPE: Politiker

PFU-KONKLUSJON:

HENVISNING VVPL.:

OMTALE/ANONYM.:

MERKNADER:

SAMMENDRAG:

Akershus Amtstidende (Amta) hadde **onsdag 29. mars 2017** bilde av SV-politiker Christian Hintze Holm i hovedoppslaget på førstesiden. Tittelen «**Visste om riving**» var satt inn i bildet, og i henvisningsteksten, sto det:

«**SIGNALEN: Som ordfører på Nesodden i 2007, var det Christian Hintze Holm som styrte skuta da kontrakten om Signaltomta ble inngått. Der står det svart på hvitt at festeren har plikt til å ta bort hus og innretninger ved kontraktsslutt. - Det å lese det slik, er å trekke det litt langt, sier han i dag.**»

Saken ble omtalt over halvannen side inne i avisen under titlene «**Det ble bestemt i 2007 at Signalen skulle rives i 2016**» og «**Har visst lenge at Signalen skulle rives**». I inngressen het det:

«**Det er mange som har reagert på at bygningene på Signaltomta har blitt revet. At de skulle rives ved festekontraktens utløp ved nyttår 2016 har vært klart siden 2007.**»

Artikkelen var illustrert med en faksimile som viste utsnitt av den omtalte kontrakten, og i bildeteksten ble det opplyst:

«KONTRAKT: Festekontrakten mellom Nesodden kommune og fester ble underskrevet 25. april 2007, avsluttes med setningen. 'Det som her er avtalt, går foran tomtfestelovens bestemmelser.' I teksten kommer det klart frem at bygningsmassen skal bort ved kontraktens utløp. Til det svarer Hintze Holm '... den gangen måtte kommunen sikre seg muligheten for at den tomte kunne ryddes slik at det kunne åpnes for annen utvikling.' Dagens kontrakt tilbys for fem år, slik at tomte kan åpnes for nettopp annen utvikling.»

Hovedbildet i artikkelen var av omtalte Holm, og i bildeteksten her sto det:

«BESTEMT I 2007: Da SVs Christian Hintze Holm var ordfører i 2007 inngikk kommunen kontrakten som sier at bygningene skulle rives ved nyttår 2016.»

I brødteksten fikk Holm spørsmål om hvorfor han ikke tidligere har tatt til orde for at kontrakten skulle endres, ettersom han har kjent til kontraktsinnholdet lenge. I denne sammenheng siterte Amta flere svar og ett spørsmål:

«- Nei altså, det var ikke sånn at man måtte.
- Men den gangen måtte kommunen sikre seg muligheten for at den tomte kunne ryddes slik at det kunne åpnes for annen utvikling.
- Men det er ikke til å komme utenom, for dette har du visst i ti år, at det virker litt rart at du nå i tolvte time ønsket å stanse rivingen.
- Det har aldri vært klart at det måtte rives, men at kommunen hadde anledning til å få det revet siden det ble laget en såpass lang leiekontrakt som ti år. Den passusen var der for å sikre kommunen hvis man ønsket en annen type utvikling av området.»

Amta siterer også fra kontrakten der rivingen omtales, og Holm siteres i den sammenheng på følgende:

«- Jada, men det er ikke noe man må gjøre, hevder han. - Det å lese det slik, at de har en plikt til å rive dem, er å trekke det som står i kontrakten litt langt, mener SV's gruppeleder.»

Han får også utdype sitt synspunkt gjennom svar på spørsmålet om han mener det som står i kontrakten ikke stemmer:

«- Nei, men hvis begge parter i en kontrakt er enige om at dette ikke skal skje, er ikke det noe problem. Hvis leietaker ønsker å rive kunne ikke kommunen hindre det, og motsatt, utdyper han.»

For øvrig omhandlet artikkelen kritikk Holm hadde ytret knyttet til håndteringen av saken.

(Mandag 3. april 2017 publiserte Amta et leserinnlegg signert Holm. I innlegget som hadde tittelen «Amta 'avslører' og mistenkeliggjør», kritiserte Holm avisens omtale av Signalen-saken 29. mars 2017. Dette er ikke påklaget.)

Tirsdag 4. april 2017 publiserte Amta en lederartikkel med tittelen «Nyhet om Signalen». Her imøtegikk Amta en påstand Holm hadde fremsatt i leserinnlegget publisert 3. april 2017, om at alle har vært klar over festeavtalen og punktet om riving. Amta skrev blant annet:

«Vi tror derimot at det var en nyhet for ganske mange nesoddinger at Hintze Holm signerte en slik avtale. (...)

At media følger med og påpeker disse forholdene er heller ikke noe nytt, men det vil Hintze Holm ikke ha noe av. (...)

Hintze Holm har i e-post til Amta krevd gjennomlesing av alle sitater avisen i framtiden måtte hente fra hans skriftlige kommunikasjon med for eksempel kommunen hvis Amta endrer ordlyden i det som eventuelt siteres fra hans e-post. Han skriver at andre medier kan sitere fritt.

I tillegg til å angripe journalisten som skrev reportasjen antyder han med dette at Amta endrer virkeligheten, ikke langt fra den udokumenterte argumentasjonsmetoden han bruker mot sine politiske motstandere som i Signalen-saken skal ha gjennomført en ikke-reell prosess der en tilbyder får større fordeler enn andre.

Det er noe trumpsksk over dette. (...)

Selvsagt var det et knalltøft oppslag om eksordførers kontraktsgjøring for ti år siden, men det var ifølge Hintze Holm selv ikke noen faktafeil.

Han likte enkelt ikke omtalen. En tidligere ordfører må tåle slik omtale. Å motarbeide enkelte medier er en farlig politisk kurs som SV ikke bør være med på.»

En uke senere, tirsdag 11. april 2017, publiserte Amta enda en lederartikkel tilknyttet sakskomplekset. Tittelen var «Går løs på budbringeren». Amta skrev blant annet:

«Uansett hva Rødt og SV hevder, så var det en nyhet for mange nesoddinger at SVs tidligere ordfører Christian Hintze Holm signerte kontrakten som er grunnlaget for rivingen av Signalen.

At den samme eks-ordføreren i tospann med Rødt har kjempet mot riving i årene etterpå kom også fram i reportasjen, der eks-ordføreren ble intervjuet. Både Rødt og SV har tatt til orde mot Amta som avis og mot journalisten som skrev reportasjen. (...)

Å gå løs på budbringeren av ubehagelige nyheter er en velkjent metode (...), og styreleder Sonia Elizabeth Arisland i Nesodden SV kaster seg på med full kraft.

Selve bærebjelken i kritikken er at du som leser visste at SV-ordføreren tidligere har signert rivningskontrakten. Det tror ikke vi at folk flest visste, selv om Arisland mener det er å blåse opp beskyldninger om at mindretallspolitikere tilbakeholder opplysninger som aldri har vært skjult.

Opplysningene har kanskje vært offentlig tilgjengelig i årevis, men bare for den som har visst hvor man skal lete. (...)

(...) i stedet for å ta dette som et ansvarlig politisk parti velger SV-ledelsen på Nesodden å glemme mot budbringeren ved å samle noen riktige og noen gale påstander om Amtas omtale av saken og sause dette sammen til et inntrykk av at media er urettferdig og at SV er utsatt for en svertetekampanje. Dette er reinspikka sutring, SV. (...)

Samme dag publiserte Amta også et innlegg med tittelen «Nesodden SV svarer Amta», signert «Sonia Arisland, Styreleder, Styret i Nesodden SV». Innlegget var et tilsvarende på Amtas lederartikkel publisert en uke i forveien.

KLAGEN:

Klager er Nesodden SV ved gruppeleder Christian Hintze Holm og lokallagsleder Sonia Elizabeth Arisland.

Slik klager ser det, er Amtas førsteside og omtale på nyhetsplass 29. mars 2017 basert på «en åpenbar misforståelse (...) som [avisa] ikke gjør noe forsøk på å oppklare». Klager mener at Amta gir inntrykk av at saken handler om en «avsløring», og at SV og Holm blir satt i et urimelig negativt lys gjennom måten saken er omtalt og presentert på.

Klager skriver: «Det skapes et bilde av at Amta har 'avslørt' forhold i saken som han [Holm] har visst om lenge, men ikke vært åpen om[.]» «(...) Oppslaget form tilsier at dette er noe som har kommet frem nå, som en form for 'avsløring' som Holm konfronteres med. Dette forsterkes ved spørsmålsstillingen i teksten (...) Oppslaget tydelige budskap, selv om det ikke står i klartekst, er at Holm 'visste om' at kravet om riving lå inne i avtalen han selv undertegnet for ti år siden, at han ikke har fortalt om dette før Amta nå konfronterer ham med det, og at dette 'virker litt rart' sett i lys av at han nå har gått mot å rive og kritiserer dem som gikk inn for det.»

Etter klagers mening handler saken (riveklausulen) imidlertid om «et velkjent og selvfølgelig forhold», som Holm aldri skal ha lagt skjul på eller forsøkt å underkommunisere, noe klager mener burde kommet frem i omtalen. Klager fortsetter: «Det går heller ikke frem at dette punktet i avtalen har vært en helt selvsagt og velkjent forutsetning for at spørsmålet om riving i det hele tatt var aktuelt. Ingen av de involverte i saken har vært i tvil om at leietakeren hadde forpliktet seg til å rive. Den politiske uenigheten har derimot dreid seg om kommunen skulle kreve at plikten til å rive, som i seg selv altså verken har vært holdt skjult eller vært omstridt, ble utløst. Og det er vedtaket om dette Holm og SV har kritisert.»

Slik klager ser det, kan SV og Holm ikke lastes for at Amta ikke har vært klar over punktet. Klager mener dessuten at Amta «burde forstå at et slikt avtalepunkt er ordinær avtalepraksis for en kommune som bortfester et slikt område».

Videre mener klager at Holm, til tross for at han ble intervjuet, ikke fikk reell mulighet til å korrigere eller bestride Amtas fremstilling av saken, fordi det ikke fremgikk at det ville bli stilt spørsmål ved at han kjente til det omtalte avtalepunktet: «Han ble ikke spurt om han hadde vært åpen om dette punktet eller lignende. I så fall ville han naturligvis forsøkt å forklare at det ikke var noe oppsiktsvekkende ved dette punktet, at det hele tiden har vært full åpenhet om det, og så videre. (...) Holm trodde derimot at Amtas utfordring til ham var at dette avtalepunktet på en eller annen måte medførte at stedet uansett måtte rives, dvs. at rivingen i realiteten var forhåndsbestemt av ham for ti år siden. Han forsøkte derfor å forklare at en plikt for festeren til å rive var tatt inn som en sikring for kommunen, at det er helt naturlig i en slik avtale, men at en slik bestemmelse naturligvis ikke medfører en plikt til å gjennomføre dette dersom festeren og kommunen ble enige om at bygningene kunne stå (denne forståelsen kan for øvrig bekreftes av de to festerne på stedet fra 2007 til 2017).»

Etter klagers mening har Amta for øvrig «valgt å gjengi dem [Holms svar] i en til dels muntlig og litt nølende form, og skaper slik et inntrykk av en nærmest skyldbetyngt Holm».

Klager opplyser å ha kontaktet redaktøren om oppslaget per epost, der Holm ba om å få komme til orde med et leserinnlegg. Leserinnlegget ble publisert på nett dagen etter og i papirutgaven 3. april, men klager mener dette likevel ikke kan veie opp for det overtrampet klager mener seg utsatt for gjennom den påklagede nyhetsartikkelen.

For øvrig viser klager også til ytterligere publiseringer samme dag (3. april 2017), som klager mener bygger videre på det bildet Amta skapte gjennom sitt oppslag (se vedlegg).

Når det gjelder lederartiklene Amta publiserte om saken, mener klager at Amta her går til angrep på henholdsvis Holm og Arisland.

Slik klager ser det, er kritikken fra Amta mot Holm basert på en epost han sendte om sitatsjekk. I tillegg mener klager at Amta gjengir innholdet i eposten «klart feilaktig».

Klager forklarer at Holm 30. mars 2017 sendte Amta kopi av en epost til ordføreren om en aktuell sak (se vedlegg). Klager fortsetter: «Da han [Holm] sendte denne e-posten til bl.a. Amtas redaksjon, hadde han altså en pågående erfaring med det han opplevde som avisens urimelige håndtering av hans kritikk av en annen kommunal utlysning og avtaleinngåelse. (...) Holm hadde dermed grunn til å frykte at ny kritikk fra ham av en kommunal sak nå kunne resultere i ytterligere negativ omtale i Amta. Han valgte likevel å henvende seg om denne, men la til i e-posten at *'Jeg bør si fra på forhånd at jeg vil ha sitatsjekk fra Amtas side dersom jeg skal siteres, for å unngå ytterligere forsøk på å mistenkeliggjøre meg når jeg uttaler meg kritisk til politiske prosesser i kommunen.'*» Og i påfølgende korrespondanse, på spørsmål fra redaktøren om Holm var blitt intervjuet om saken, presiserte han at opplysningen i hans epost gjaldt «*[d]ersom interøju blir aktuelt, eller dersom dere endrer ordlyden i det som evt siteres fra min mail*».

Klager kan ikke se at det er kritikkverdig å be om sitatsjekk, og påpeker: «Han [Holm] krevde derimot ikke sitatsjekk av *'alle sitater avisen i framtiden måtte hente fra hans skriftlige kommunikasjon med for eksempel kommunen ...osv.'*. Vi kan heller ikke se at lederskribenten har grunnlag for påstanden om at han *'skriver at andre medier kan sitere fritt'*.»

For øvrig tilføyer klager at Holm ikke fikk «anledning til å se gjennom sitatene som ble brukt i lederartikkelen». (Klager har vedlagt kopi av epostkorrespondansen.)

Videre reagerer klager også på Amtas påstand i lederartikkelen av 4. april 2017 om at Holm «ikke vil ha noe av» at Amta omtaler det aktuelle forholdet. Klager skriver: «Vi kan vanskelig se at lederskribenten har dekning for sin påstand. Holm har ikke bestridt Amtas rett til å omtale avtalen eller det at han har undertegnet den. (...) Han har derimot gitt uttrykk for at Amta har brukt disse faktaene på en feilaktig og urimelig måte, og dermed skaper et feilaktig inntrykk av at han har *underslått* disse faktaene.»

Hva gjelder den andre lederartikkelen, mener klager at Amta her har publisert en redaksjonell, polemisk replikk.

Klager opplyser å ha sendt et tilsvarende svar til Amta, «som svar på Amtas oppfordringer i lederartikkelen den 4. april om at Nesodden *'ikke bør være med på'* Holms *'farlige politiske kurs'* i *'å motarbeide enkelte medier'*». Dette tilsvaret ble publisert 11. april 2017, altså i samme utgave som den andre påklagede lederartikkelen. Klager skriver: «I lederartikkelen skriver Amta polemisk mot leserinnlegget: *'Å gå løs på budbringeren av ubehagelige nyheter er en velkjent*

metode opp gjennom historien, og styreleder Sonia Elizabeth Arisland i Nesodden SV kaster seg på med full kraft'.»

Klager siterer flere passasjer fra Amtas lederartikkel, og kommenterer: «Leserinnlegget imøtegår i tillegg med formuleringer om at SV-ledelsen 'glefser mot budbringeren ved å samle noen riktige og noen gale påstander om Amtas omtale av saken'. Hva i leserinnlegget som eventuelt er gale påstander om saken blir ikke konkretisert i lederartikkelen eller senere, slik at dette blir hengende i løse luften. Videre skriver Amta: 'Dette er reinspikka sutring, SV' - en kommentar som også gjentas med utheving i store typer i artikkelen.»

Videre bemerker klager at Amta fremstiller det som om det er enkeltpersonen Arisland som har signert innlegget, mens det i virkeligheten var signert «'Styret i Nesodden SV ved styreleder Sonia Arisland'».

Klager skriver også: «Vi mener det at Amta har en lederartikkel som går polemisk ut mot et leserinnlegg samme dag er brudd på god presseskikk. Forholdet mellom en redaksjonell lederartikkel og et leserinnlegg som framstår som skrevet av en lite kjent person er et åpenbart asymmetrisk forhold. Lederartikkelen er publisert på side 4 i avisen med uthevingen 'Dette er reinspikka sutring, SV' som blikkfang. Dette legger da føringer for leserinnlegget som dukker opp på side 9, som 'sutring'. (...) I tillegg kan påstanden i lederartikkelen om at SV-ledelsen samler 'noen riktige og noen gale påstander om Amtas omtale av saken' skape et inntrykk av at innholdet i leserinnlegget er lite troverdig.»

Etter klagers mening har Amta brutt en rekke punkter i Vær Varsom-plakaten (VVP): 3.2, om opplysningskontroll, 3.3, om premissene, 3.7, om sitatbruk, 4.1, om saklighet, 4.4, om dekning for titler etc. og 4.15, om at innlegg ikke skal utstyres med redaksjonell, polemisk replikk.

I klagens avslutning, som et slags «personlig tillegg», uttrykker for øvrig Holm at han opplever saken ubehagelig og utfordrende fordi han utover å være fritidspolitiker, også har en fylkeskommunal stilling «som gjør at [han] er i inngrep med både administrasjon og politikere i Akershus-kommunene om kontroversielle plan- og byggesaker». Holm skriver: «Derfor legger jeg stor vekt på at det jeg ytrer offentlig i rollen som lokalpolitiker på Nesodden skal være så saklig og godt begrunnet som mulig. Ut fra dette er det belastende å bli fremstilt, på sviktende grunnlag, som en som tilbakeholder informasjon.»

Videre uttrykker Arisland forståelse for om at hun selv «valgte å stikke hodet fram ved å skrive det vi [Nesodden SV] mener var et nødvendig svar til Amta med et usminket leserinnlegg». Men Arisland mener at redaksjonen og hun ikke er likestilte i debatten, og finner det problematisk, i lys av hennes andre roller i lokalsamfunnet, «som mor til barn på barneskolen, og som norsklektor på en lokal videregående skole». Arisland skriver: «I verste fall kunne det at lokalavisen beskylder meg for sutring og for å fremme feilaktige påstander slått negativt ut i mitt arbeid med undervisning. Det er heller ikke en god opplevelse å få disse karakteristikkenes knyttet til meg når jeg ikke i utgangspunktet er en profilert eller kjent person, og karakteristikkenes kan bli førsteinntrykket av meg for mange mennesker i mitt lokalsamfunn. (...) Jeg opplever det slik at dette gjør det både vanskeligere og mer ubehagelig for meg å fortsatt drive lokalpolitikk.»

For øvrig har klager vedlagt flere av Amtas publiseringer om saken, og også redegjort for saken, for å belyse bakgrunnen (se vedlegg).

FORSØK PÅ MINNELIG LØSNING:

Partene har vært i kontakt med sikte på å løse saken i minnelighet, uten at dette har ført fram.

TILSVARSRUNDEN:

Akershus Amtstidene (Amta) er uenig i klagers påstand om at avisen har misforstått saken: «Det er helt vanlig og legitim journalistikk å lage nyhetssaker på forhold tilbake i tid, fordi opplysningene ikke er allmenn kjent.» Amta påpeker: «Et forhold som er selvfølgelig for en politiker er ikke nødvendigvis kjent hverken for avisen eller leserne. Vi kan ikke se at dette bryter med Vær Varsom-plakaten.»

Slik redaksjonen ser det, har Holm dessuten fått direkte spørsmål om kontrakten, og gitt tydelige svar. Amta avviser også at den har skrevet at Holm har forsøkt å underkommunisere avtalen eller at han ikke har vært åpen om saken.

Når det gjelder lederartikkelen publisert 4. april 2017, erkjenner Amta imidlertid å ha brutt et tillitsforhold ved å sitere fra en epost uten samtykke fra avsenderen. Ansvarlig redaktør opplyser at lederartikler «ikke skal basere seg på dialog mellom aktører og avisen, men være forankret i nyheter omtalt i avisen», og at stedfortredende redaktør ikke var klar over dette. For øvrig understreker Amta også at det er legitimt å ønske sitatsjekk, og redaksjonen respekterer klagers ønske om dette.

Amta uttrykker også enighet med klager med hensyn til publiseringstidspunktet for den andre lederartikkelen, og skriver: «I dette tilfellet er det ikke noe annet enn en åpenbar glipp fra avisens side, hvor lederen burde kommet i etterkant av leserinnlegget. Dette har sammenheng med at leserinnlegg nå publiseres på nett før de kommer i papirutgaven, og stedfortredende redaktør var ikke oppmerksom på at leserinnlegget kom i papir denne dagen. De interne rutineene hos oss sviktet, og det beklager vi.»

Videre er avisa «også enig i at lederen burde konkretisert riktige eller eventuelle gale påstander» i lederartikkelen, men er ikke enig i at Arisland blir omtalt som privatperson. Avisen står også inne for formuleringen om at «Dette er reinspikka sutring, SV».

Oppsummert skriver Amta at den altså står inne for vinklingen av nyhetsdekningen 29. april 2017, men at den erkjenner svikt i begge lederartiklene. Amta skriver: «Vi har ønsket å beklage dette overfor Nesodden SV eventuelt i en lederartikkel. (...) Vi ønsker et godt forhold til lokalpolitikere og hadde håpet Nesodden SV tok i mot vår beklagelse.»

Klager fastholder sitt syn om at Amtas oppslag har karakter av at det handler om en avsløring: «Det er riktig at Amta ikke skriver eksplisitt at Holm har forsøkt å underkommunisere det forholdet man omtaler, men det er likevel åpenbart det inntrykket leseren vil sitte igjen med. Amta omtaler det selv, i lederartikkelen 4. april, som 'et knalltøft oppslag om eks-ordførers kontraktsgenerering.' Det er dette vi mener er utilbørlig, ettersom Holm hverken har hatt grunn til eller forsøkt å underkommunisere det omtalte avtalepunktet.»

Klager skriver videre: «Nettopp fordi disse forholdene, som altså ble hovedpoenget i oppslaget, heller ikke kom frem av det journalisten tok opp i intervjuet, fremstår adgangen til samtidig tilsvare som lite reell.»

Når det gjelder klagers innvendinger knyttet til de påklagede lederartiklene, påpeker klager at deres klage ikke bare handlet om at innhold fra en epost er gjengitt, men at gjengivelsen er feilaktig. Videre reageres det på karakteriseringen som ble gjort i lederartikkelen: «Denne feilaktige gjengivelsen legger Amta til grunn for sin sterke karakteristikk av Holm (i norsk mediesammenheng må man vel anta at det å bli omtalt som 'trumpske' er å regne som en sterk og negativ karakteristikk ...).»

Hva gjelder Amtas beklagelse og ønske om å oppnå minnelig løsning, skriver klager: «Vi har forstått Amtas beklagelse slik at 1) vi inviteres til å skrive et leserinnlegg, og 2) Amta gir et tilsvare der man beklager at Amta har forsømt seg ved å bringe sitater fra e-post inn i en leder, samt at lederen ble publisert samme dag som Sonia Arislands leserinnlegg. Vi kom til at vi ikke oppfatter dette som en minnelig løsning, sett i forhold til tyngden av en forside, en dobbeltside og to lederartikler fra Amtas side.»

Akershus Amtstidende (Amta) har ikke hatt ytterligere kommentarer.